

TYÖN TARJONTA ja TYÖLINJA Ruotsissa*

Artikkelissa tarkastellaan Ruotsin kahden viime hallituksen vuoden 2006 jälkeen toimeenpanemia, työn tarjonnan kasvattamiseen tähtääviä politiikkatoimenpiteitä. Näkökulma on toimenpiteiden vaikutuksissa työn tarjontaan ja tulonjakoon. Toimenpiteitten vaikutus tulonjakoon riippuu niiden vaikutuksesta työn tarjontaan. Jälkikäteisarviointit eivät tue käsitystä, että työn tarjonnan kasvattamisessa oltaisiin oltu kovin menestyksekkäitä. Tähänastisen tiedon valossa vaikutus on todennäköisesti ollut tuloeroja kasvattava. Tänä aikana Ruotsin työllisyys ei näytä kehittyneen Suomea paremmin.

Ruotsia toista kautta hallitseva porvarihallitus on pääministeri Fredrik Reinfeldtin ja valtiovarainministeri Anders Borgin johdolla toimeenpannut ns. työlinjaa (ruots. *arbetslinjen*). Maltillisen kokoomuspuolueen johtama koalitio kävi vaaleihin ja voitti ne vuonna 2006 tuon nimikkeen alla ja on määrätietoisesti pyrkinyt kasvattamaan työn tarjontaa.

Modernissa taloustieteessä laajalle hyvinvointivaltiolle on selvä tehokkuustehtävä (BARR 2004). Yksilöt ja kotitaloudet kaihtavat riskejä, joten niin työttömyyden kuin työkyvyttömyydenkin aiheuttamia tuloriskejä vastaan halutaan vakuutusuojaa. Useiden riskien kohdalla yksityiset vakuutusmarkkinat eivät toimi ja julkinen vakuutus on ratkaisu tähän nk. markkinaepäonnistumiseen. Elin-

kaareen liittyvien riskien varalle asetetut hyvinvointivaltioitehtävät, kuten eläkkeet tai lapsiperheiden tuki, perustellaan hie-man toisin. Olennaista on kuitenkin se, että laajat hyvinvointivaltion tulonsiirrot rahoitetaan pääasiassa työtä ja kulu-tusta verottamalla. Keskeinen edellytys järjestelmän kestävyydelle on korkea työllisyysaste yli elinkaaren.

Ruotsin porvarihallitus ei suinkaan ole edelläkävijä työlinjan edistämises-sä. Mutta Reinfeldt-Borg-hallitukset ovat silmiinpistävän sinnikkäästi painottaneet työlinjaa poliittisena ohjelmana.

RUOTSIN REFORMIT 2007-

Mikäli työn tarjontaa yli elinkaaren halutaan lisätä, on hyödyllistä pohtia erikseen elinkaaren eri vaiheita. Nuorten työn tarjontaa vähentävät tauot opintojen lomas-

sa, varsinkin eri koulutustasojen välillä, ja kitkat siirtymissä opinnoista työelämään. Jos opintotason ja -suuntauksen sovittaminen omiin kykyihin on puutteellista, voi seurauksena olla tyhjäkäyntiä koulutuksessa vaihtojen seurauksena. Varsinkin korkeammassa koulutuksessa opintojen tehokkuus kärsii samanaikaisesta työssäkäynnistä. Työssäkäynti opintojen aikana sinänsä lisää eikä vähennä työpanosta yli elinkaaren, mutta se vähentää täysipäiväistä työuraa ja todennäköisesti myös opintojen tehokkuutta.

Keski-ikäisten työpanosta voidaan kasvattaa vähentämällä siirtymisiä työstä työttömyyteen ja työvoiman ulkopuolelle ja kasvattamalla siirtymisiä työhön. Elin-kaareen kuuluvia katkoja työelämässä -vanhempainvapaita, työkyvyttömyysjaksoja ja työttömyyttä - tulee vähentää ja lyhentää. Inhimillisen pääoman huolto

MARKUS JÄNTIN mielestä Ruotsin työlinjan toimivuudesta työn tarjonnan kasvattamisessa on vain heikkoa näyttöä ja eriarvoisuuden nopea kasvu on vakava huolenaihe.

RUOTSIN HALLITUKSEN REFORMIEN ENNUSTETUT SUORAT VAIKUTUKSET TULONJAKOON OVAT LISÄNEET TULOEROJA.

kuten aikuiskoulutus tulee järjestää siten, että katkot työssä ovat mahdollisimman lyhyet.

Ikääntyneiden työpanosta vähentävät iän myötä kasvava työkyvyttömyysriski ja varhainen eläköityminen. Työuran pidentäminen ja uudelleentyöllistymisen edistäminen ovat keskeisiä keinoja lisätä työpanosta elinkaaren tässä vaiheessa.

Taulukko 1 listaa valikoivasti Ruotsissa toimeenpantuja reformeja vuodesta 2007 lähtien. Taulukkoon on valittu pääasiassa niitä reformeja, jotka vaikuttavat työn tarjontaan ja tulonjakoon. Varsin paljon julkista keskustelua Ruotsissa ovat herättäneet työkyvyttömyyden ehtojen tiukennukset ja sosiaalivakuutusten korvausten alennukset. Budjetivaikutuksiltaan merkittävimmissä asemassa on kuitenkin ollut ansiotulovähennys (ruots. *jobbskatteavdraget*), jota laajennettiin neljässä vaiheessa vuosina 2007-2010 ja johon kaavailaan lisälaajennuksia tälläkin hallituskaudella (ks. kuvio 1).

Ruotsin ansiotulovähennys ulottuu verrattain korkealle, sillä vähennyksen määrä kasvaa vielä noin 380 000 kruunun (n. 44 400 euron) vuosituloilla, eikä vähennyksen arvo vähene missään vaiheissa. Neljännessä vaiheessa vähennyksen arvo on 20 000 kruunua (n. 2 340 euroa), mikä 400 000 kruunun (n. 46 740 euron) vuosituloilla on 5 prosenttia. Ansiotulovähennys Ruotsissa poikkeaa tässä suhteessa anglosaksisissa maissa toteutetuista matalatuloisten työssäkäyntiä tukevista järjestelmistä kuten Yhdysvaltain *Earned Income Tax Credit:stä* (EITC), missä tuen määrä tyypillisesti pienenee saavutettuaan maksiminsa.

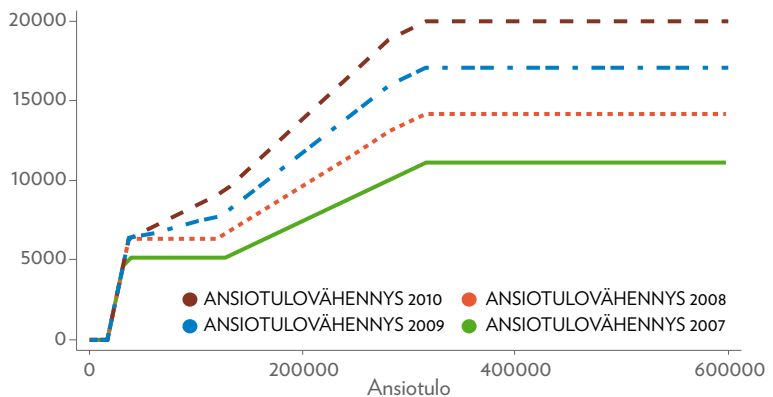
Hallituksen toimenpiteiden tulonjako-vaikutukset arvioidaan joka vuosi kevätbudjettiin laskemalla jokaiselle käytävissä olevien tulojen kymmenykselle¹ tulojen kasvuprosentti. Jos kasvu on joka kymmenyksessä sama, eivät suhteelliset

Taulukko 1. Ruotsin reformeja 2007-.

Vuosi	Politiikan muutos
2007	Ansiotulovähennys 1. vaihe; Työttömyyskorvausten alennus, kasvanut omavastuu ja jäsenmaksukorotukset; Alemmat työkyvyttömyys- ja vanhempainlomakorvaukset; Alemmat matkakorvaukset; Varallisuusveron poisto; Kiinteistöveron alennus
2008	Ansiotulovähennys 2. vaihe; Alemmat työkyvyttömyyskorvaukset; Pidentetty karenssi periodi työttömyyskorvauksessa ja heikennetty osa-aikainen työttömyyskorvaus
2009	Ansiotulovähennys 3. vaihe; Eläketulon perusvähennyksen nosto; Korkeampi alin veroluokka; Matalammat työttömyysvakuutusmaksut; Matkakorvausten muutokset
2010	Ansiotulovähennys 4. vaihe; Eläketulon perusvähennyksen nosto; Korkeampi asumistuki työkyvyttömille
2011	Eläketulon perusvähennyksen nosto; Lapsilisän monilapsilisän nosto; Opintotuen nosto
2012-2014	Ansiotulovähennyksen lisälaajennukset; Alimman (nolla) veroluokan ylärajan nosto; Eläketulon perusvähennyksen nosto

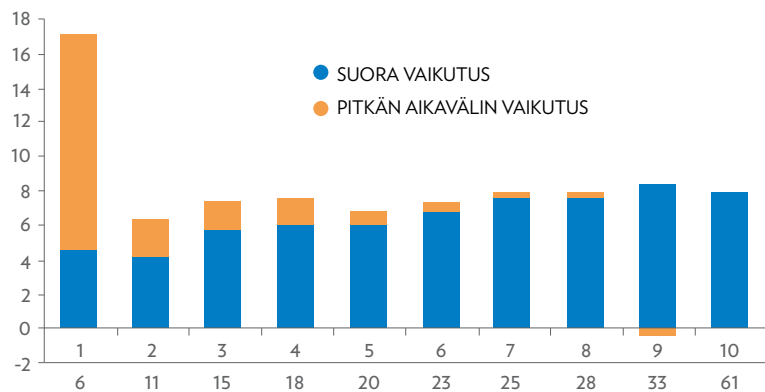
Lähde: Government of Sweden (2011).

Kuvio 1. Ansiotulovähennys eri tulotasolla, kruunua.

Lähde: Edmark et al. (2012).

Kuvio 2. Hallituksen toimenpiteiden tulonjakovaikutukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Huom. Mukautetut käytettävissä olevat tulot ovat kotitalouden kokonaistulot mukautettuna huollettavien määrän mukaan. Bruttotulot ovat vuoden 2011 hintatasossa.

Lähde: Government of Sweden (2011).

RUOTSIN HALLITUKSEN REFORMIEN VAIKUTUKSIA TYÖN TARJONTAAN JA TULONJAKOON ON OLLUT HANKALA ARVIOIDA LUOTETTAVASTI.

tuloerot muutu. Jos kasvu on pienituloisilla suurempaa, pienenevät tuloerot ja jos kasvu on suurempituloisilla suurempaa, kasvavat tuloerot.

Kuvio 2 tuo esiin sen, kuinka keskeistä Ruotsin reformien tulonjakovaikutusten suhteen on tietää, miten ne vaikuttavat työn tarjontaan. Kuvion tulonjakovaikutukset on laskettu kahdesti. Ensinnäkin on laskettu suorat tulonjakovaikutukset, joissa otetaan huomioon, miten vero- ja tulonsiirtojärjestelmän muutokset annetuilla työtuilla vaikuttavat käytettävissä olevaan tuloon. Suorien muutosten tuloksena tulojen kasvu on sitä suurempaa mitä korkeammalla ollaan tulojakoissa. Suorat (mustalla piirretyt) vaikutukset ovat siis tuloeroja kasvattavia eli regressiivisiä. Kahden alimman tulokymmenyksen tulot kasvavat noin neljä prosenttia ja neljän ylimmän kymmenyksen tulot kasvavat noin seitsemän prosenttia.

Näkemyks kuitenkin muuttuu, jos työn tarjonta otetaan huomioon (harmaalla piirretyt). Toisen kymmenyksen tulojen kasvu on nyt kaksi prosenttiyksikköä suurempaa kuin vain suorat vaikutukset huomioiden, eli kuusi prosenttia. Alimman kymmenyksen tulot kasvavat tämän arvion mukaan peräti 17 prosenttia. Työn tarjonta huomioiden hallituksen reformit siis näyttävät progressiivisilta.

On tärkeä huomata, että kevätbudjetin laskelmat eivät ole jälkikäteisarvioita vaan simulointituloksia ja ennusteita. Se, kummat laskelmat ovat oikeita - suorat vaikutukset vai työn tarjonnan huomioivat vaikutukset - ei näistä käy ilmi. Ero varsinkin alimmassa desiilissä on kuitenkin varsin iso - tulojen kasvu on yli neljä kertaa suurempaa otettaessa *ennustettu* työn tarjonta huomioon.

Ruotsissa työmarkkinoiden ja niiden reformien evaluaatiolla on vahva perinne. Porvarihallituksen reformien arviointi on kuitenkin vasta aluillaan. On syytä muistaa, että aineiston kerääminen ja analyysityö vievät aikaa. Reformeilla pitää myös olla aikaa vaikuttaa.

Koska ansiotulovähennys on budjetivaikutuksiltaan suurin ja reformeista myös se, jolla on potentiaalisesti varsin iso merkitys tulojakoille, ovat ansiotulovähennysten vaikutukset varsin suuren mielenkiinnon kohde. Yllä esitellyt kevätbudjetin työn tarjontavaikutukset huomioivat laskelmat on tehty ennen reformia eli ne ovat ennustettuja, eivät toteutuneita vaikutuksia.

Ruotsin ansiotulovähennysten työllisyysvaikutukset saattavat jäädä taloustaantumassa pieniksi työvoiman kysynnän heikkouden takia.

Ensimmäinen tutkimus, jossa Ruotsin ansiotulovähennyksen vaikutuksia työn tarjontaan pyrittiin arvioimaan, oli **EDMARK ET AL.** (2012). Valitettavasti nykytiedon valossa näyttää siltä, että ansiotulovähennyksen vaikutuksia työn tarjontaan ei ole mahdollista arvioida normaalin arviointitutkimuksen menetelmin. Syy on yksinkertainen: ei ole mahdollista muodostaa kontrolliryhmää, eli sellaista ryhmää, jota ansiotulovähennys ei koske. 2000-luvun lopun taloustaantumasta ei myöskään helpota muutosten vaikutusten arviointia, koska heikentynyt työn kysyntä saattoi estää ennustetun työn tarjonnan kasvun.

Kevätbudjetin laskelmat perustuvat nk. rakenteelliseen työntarjontamalliin. Rakenteellinen malli on yksi tapa saada tietoa verotuksen työntarjontavaikutuksista, mutta sitä ei taloustieteessä pidetä kovin vakuuttavana tietolähteenä. Ei siis ole mitään tapaa tietää, kummat kuvion 2 pylväistä - oranssit, työn tarjonnan muutokset huomioivat, vai siniset, jotka eivät niitä ota huomioon - ovat toteutuneet. Itse suhtaudun oransseihin pylväisiin skeptisesti - mm. koska alimman kymmenyksen muutokset vaatisivat nelinkertaisen muutoksen käytöksessä verrattu-

na suoraan vaikutukseen. On kuitenkin syytä korostaa, että laskelmat perustuvat parhaaseen mahdolliseen ennen reformia käytettävissä olevaan aineistoon ja hyvään taloustieteelliseen tutkimukseen.

Hallituksen muista reformeista on niukasti arviointitutkimukseen perustuvaa tietoa. Ikääntyneille suunnattua veronalennusta arvioinut **LAUN** (2012) sai tulokseksi, että ikääntyneiden työn tarjonta lisääntyi reformien seurauksena. Vaikutukset ovat kuitenkin pieniä ja reformi oli tuloksiin nähden kallis.

Samantyyppiseen tulokseen päätyivät **EGEBARK JA KAUITZ** (2013), jotka arvioivat nuorille suunnattua työvoimaverojen alennusta. Tämä reformi ei ole taulukossa 1, koska se ei suoraan vaikuta työn tarjontaan eikä tuloihin. Reformi on kallis, koska se alentaa kaikkien eikä pelkästään työllistyvien työvoimamaksuja. Vaikutukset ovat parhaimmillaan pieniä ja uuden työpaikan hinta - jopa yli 700 000 euroa per uusi työpaikka - varsin korkea.

”Nykytiedon valossa työlinjan ei voida sanoa selvästi lisänneen työntekoa Ruotsissa.”

Nykytiedon valossa työlinjan ei voida sanoa selvästi lisänneen työntekoa Ruotsissa. Suurimman menoaeron eli ansiotulovähennyksen vaikutuksia ei voi arvioida normaalin arviointitutkimuksen menetelmin. Myönteisiin vaikutuksiin uskovat tukeutuvat rakenteelliseen työn tarjontamalliin ja ulkomaisiin, lähinnä yhdysvaltalaisiin kokemuksiin ja vetoavat aneemisen tulokehityksen edessä taloustaantumaa.

TYÖLLISYYDEN KEHITYS RUOTSISSA JA SUOMESSA

Onko työllisyys Ruotsissa kehittynyt merkittävästi paremmin kuin Suomessa Reinfeldt-Borg-hallitusten aikana? Tar-

TOIVEET TULOJEN NOPEASTA KASVUSTA TULONJAON ALAPÄÄSSÄ EIVÄT RUOTSISSA OLE TOTEUTUNEET.

kastelen tätä kysymystä Eurostatin julkaisemien työllisyystilastojen valossa. Keskityn työllisyysasteeseen, jolla tässä tarkoitan työllisiä suhteessa väestöön.

On huomattava, että Suomessa työnteon kannustimia on pyritty kohentamaan varsin tarmokkaasti vuodesta 1995 lähtien (HONKANEN YM. 2007). Myös Suomessa ansiotulovähennys (kunnallisverotuksessa) on ollut keskeinen keino.

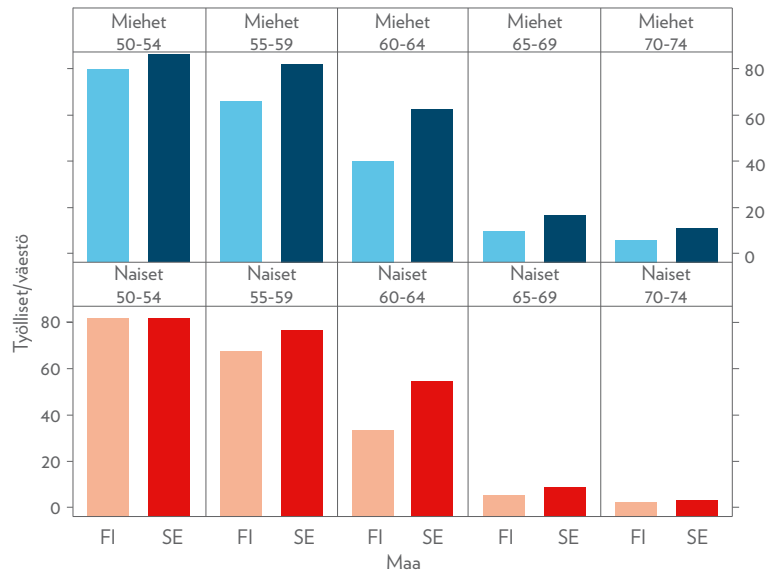
Aloitan tarkastelemalla tasoeroja työllisyysasteessa ennen Reinfeldt-Borg-hallitusten reformeja vuoden 2006 toisella neljänneksellä. Nuorten (alle 29 vuotta) parissa Suomen työllisyysaste oli vuonna 2006 yhtä korkea tai korkeampi kuin Ruotsissa. Ikäluokissa 30-54 ruotsalaiset miehet olivat 2-5 prosenttiyksikköä useammin työllisiä. Ero oli suurimmillaan ikäluokassa 50-54. Naisten parissa Suomessa 30-39-vuotiaat olivat 3-5 prosenttiyksikköä harvemmin työssä, mutta ikäluokissa 40-54 suomalaiset naiset olivat useammin työllisiä.

Suurimmat erot työllisyydessä niin miehillä kuin naisilla Ruotsin ja Suomen välillä vuonna 2006 vallitsivat ikäluokissa 50-59 ja 60-64 (kuvio 3). Tasoero vuonna 2006 ei kuitenkaan paljasta mitään muutoksesta ennen tuota vuotta tai varsinkaan sen jälkeen. Alle 50-vuotiaiden parissa vuoden 2006 jälkeen työllisyserot Ruotsin ja Suomen välillä eivät ole juurikaan muuttuneet.

Rheinfeldt-Borgin hallitusten aikana vuodesta 2006 Ruotsin työllisyys ei näytä kehittyneen Suomea paremmin.

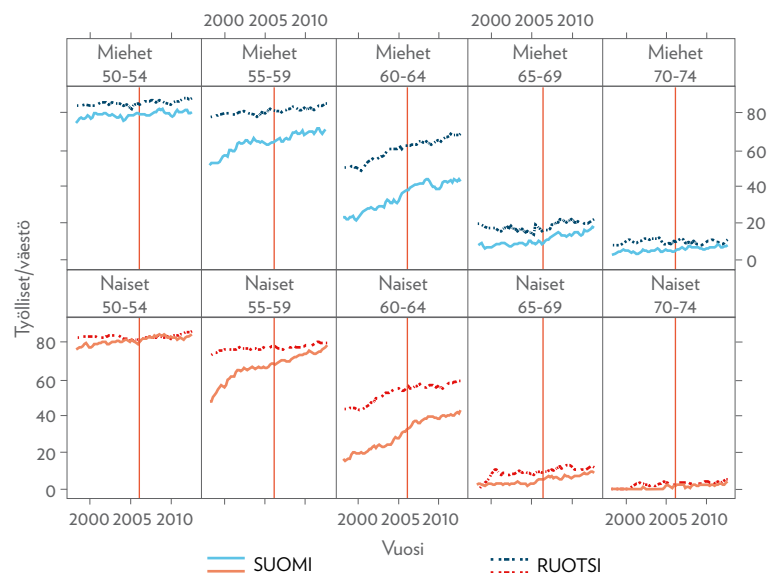
Miehillä ikäryhmissä 55-59 ja 60-64 työllisyys Ruotsissa nousi hieman suhteessa Suomeen, mutta näissä ikäryhmissä suomalaiset naiset taas kuroivat eroa umpeen (ks. kuvio 4). Koska työmarkkinareformit Ruotsissa olivat sukupuolineutraaleja - esimerkiksi veronalennuk-

Kuvio 3. Työllisyysasteet Suomessa ja Ruotsissa vuoden 2006 2. neljänneksellä eri ikäryhmissä, %.

Lähde: Eurostat.

Kuvio 4. Työllisyysasteet Suomessa ja Ruotsissa eri ikäryhmissä vuosina 2000-2010, %.

Lähde: Eurostat.

”SUOMESSA TYÖN TARJONNAN LISÄÄMISEEN TÄHDÄNNEET TOIMENPITEET EIVÄT LISÄNEET TYÖN TARJONTAA MUTTA LISÄSIVÄT ROIMASTI TULOEROJA.”

sen suuruus ei riipu sukupuolesta - ei ole helppoa selittää, miksi miesten ja naisten suhteellinen työllisysero muuttui eri tavoin maiden välillä. Minusta näyttääkin siltä, että työllisyserojen ikäluokittainen muutos Suomen ja Ruotsin välillä ei kieli työllisyyden systemaattisesti nopeamasta kehityksestä Ruotsissa suhteessa Suomeen vuoden 2006 jälkeen.

TULOEROT OVAT KASVANEET

On kohtuullista odottaa, että työllistymisestä saatavan nettohyödyn kasvaessa työn tarjonta kasvaa varsinkin niin kutsutulla ekstensiivisellä marginaalilla, eli työhön (so. työmarkkinoille) osallistuminen kasvaa (**JÄNTTI YM. 2013**). Kuten alempana osoitan suomalaisella aineistolla, työnteon kannustimien kohentaminen saattaa heikentää tuloja tulonjaon alapäässä.

Taulukossa 2 on **OECD:N (2011)** laskelmista poimittu tulojen kasvuvauhti eri osissa tulonjakoa noin 25 vuoden ajalta. Taulukossa näkyy tulojen keskimääräinen kasvuvauhti ja niin alimman kuin ylimmänkin tulokymmenyksen tulojen kasvu. Ero kasvussa kieli tuloerojen muutoksesta. Kuten taulukosta käy ilmi, kasvoivat tuloerot useissa maissa kolmen viime vuosikymmenen aikana. Ruotsissa tuo ero oli poikkeuksellisen suuri - tulot ylimmissä kymmenyksessä kasvoivat kuusi kertaa nopeammin kuin alimmassa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa, missä tuloerojen kasvun katsotaan olleen varsin suurta viime vuosikymmeninä, tulojen kasvu ylimmissä kymmenyksessä oli vain neljä kertaa nopeampaa kuin alimmassa kymmenyksessä.

Ruotsissa onkin nähty varsin dramaattisia muutoksia tulonjaossa viime

vuosina. Esimerkiksi vuoden 2005 jälkeen yksinhuoltajakotitalouksien lasten köyhyysaste kasvoi noin 7 prosentista noin 17 prosenttiin. Reaalitulojen kasvua ei tulonjaon alapäässä ollut juuri lainkaan, vaikka myös kriisivuosina muissa tulonjaon osissa reaalitytulot kasvoivat (**BJÖRKLUND JA JÄNTTI 2011**). Ainakaan 2000-luvun lopulle tultaessa ennusteet nopeasta tulojen kasvusta tulonjaon alaosissa eivät siis olleet toteutuneet, eikä tilanne vuoteen 2011 tultaessa Ruotsin tilastoviraston lukujen mukaan ollut juuri muuttunut.

Yksi tapa arvioida käyttäytymisvaihtokutsien, pääasiassa työn tarjonnan, roolia tulonjaon muutoksessa on verrata (ilman työn tarjontaa) simuloitua tulonjaon muutosta toteutuneeseen. Simuloidun ja toteutuneen eroa voivat toki selittää monet tekijät, jotka voivat vaikuttaa osin eri suuntiin. On esimerkiksi mahdollista, että työn tarjonta voisi nostaa tuloja tulonjaon alapäässä, mutta suhdannetekijät samaan aikaan heikentävät työllisyyttä ja lisäävät työpaikkojen menetyksiä.

Viime vuosina Ruotsin tuloerot ovat kasvaneet dramaattisesti.

Tietääkseni tällaista selvitystä ei Ruotsista ole tehty. Suomen työnteon kannustimien kohentamiseksi tehtyjä reformeja arvioinut tutkimus sen sijaan laati tällaisen selvityksen (**HONKANEN YM. 2007**). Itse reformien vaikutuksia työn tarjontaan oli Ruotsin lailla vaikea arvioida: koska vero vaikutti samalla lailla kaikkiin ryhmiin, ei voitu muodostaa vertailuryhmää, johon reformi ei olisi vaikuttanut (ks. kuitenkin **LAINEN JA UUSITALO 2001**). Tulonjaon muutoksista reformit kuitenkin selittivät valtaosan.

Taulukossa 3 näkyy ero toteutuneessa ja simuloidussa tulonjaon kehityksessä

Taulukko 2. Tuloerojen muutos OECD maissa - keskimääräinen tulojen kasvu tulonjaon eri osissa n. 1985-2008.

	Kaikki	% -muutos	
		Alin 10 %	Ylin 10 %
Tanska	1,0	0,7	1,5
Suomi	1,7	1,2	2,5
Ranska	1,2	1,6	1,3
Saksa	0,9	0,1	1,6
Italia	0,8	0,2	1,1
Norja	2,3	1,4	2,7
Ruotsi	1,8	0,4	2,4
Iso-Britannia	2,1	0,9	2,5
USA	1,3	0,5	1,9
OECD27	1,7	1,3	1,9

Lähde: OECD (2011).

Taulukko 3. Kannustimet ja tulonjako Suomessa - lainsäädäntö ja toteutunut eriarvoisuus.

	1995	2000	2004
Koko tulonjako log(p90/p10)			
Simuloitu	105, 2	112, 1	113, 8
Toteutunut	94, 6	109, 1	113, 1
Tulonjaon alapää log(p50/p10)			
Simuloitu	52, 8	58, 7	60, 0
Toteutunut	49, 2	56, 7	59, 3

Huom. Kun persentiilien tulojen suhteesta otetaan logaritmi ja kerrotaan se 100:lla, niin logaritmien muutos vastaa likimain prosentiaalista muutosta persentiilien tulojen suhteessa.

Lähde: Honkanen ym. (2007).

RUOTSISSA TYÖLINJAN KOROSTAMINEN TULONJAON KUSTANNUKSELLA ON MENNYT LIIAN PITKÄLLE.

(simulointi on tehty käyttäen vuoden 2004 aineistoa simuloimalla taaksepäin; toteutunut on kunkin vuoden aineistossa toteutunut eriarvoisuus). Tulonjaon alapää on erityisen mielenkiinnon kohteena, koska siellä työn tarjonnalla on parhaat mahdollisuudet kasvattaa tuloja. Eriarvoisuus mediaanin ja 10. persentiilin² välillä kasvoi noin 10 prosenttiyksikköä (49,2-59,3). Valtaosa tuosta muutoksesta - peräti seitsemän kymmenesosa - saadaan, kun käännetään tulonsiirto- ja verolainsäädäntöä vuonna 1995 vallinneeseen (1995: 52,8; 2004: 60,0). Eli vuosien 1995 ja 2004 välillä valtaosa eriarvoisuuden kasvusta tulonjaon alaosassa selittyy lainsäädännön suorilla vaikutuksilla. Työn tarjonnalle ja kaikille muille muutoksille jää vain kolme kymmenystä. Hieman karrikoiden voi siis sanoa, että Suomessa työn tarjonnan lisäämiseen tähänneet toimenpiteet eivät lisänneet työn tarjontaa mutta lisäsivät roimasti tuloeroja.

LOPUKSI

Laaja hyvinvointivaltio edellyttää korkeaa työllisyysastetta yli elinkaaren. On kuitenkin syytä pitää mielessä, että korkea työllisyysaste ei ole päämäärä itsessään vaan keino edistää yhteiskunnan jäsenten hyvinvointia varmistamalla hyvinvointivaltion rahoitus pohja.

Taloustieteessä on tärkeätä pitää mielessä, mitkä ovat päättäjien, tässä tapauksessa talouspoliittisten päättäjien, rajoitteita ja mitkä päämääriä. Taloudellisen aktiviteetin taso keskipitkällä tähtäimellä, johon keskeisesti vaikuttaa työllisyysaste yli elinkaaren, on tärkeä rajoite. Mutta työllisyyden maksimointi tuskin on ainakaan ainoa tavoite. Jos vain työllisyyden tasolla on merkitystä, kannustinongelmiin olisi yksinkertainen ratkaisu; tulonsiirrot voisi korvata matalalla perustulolla tai negatiivisella tuloverolla, tai ne voisi poistaa kokonaan.

Meillä on kuitenkin tulonjakotavoitteita. Työlinjan korostaminen tulonjakota-

voitteen kustannuksella on nähdäkseen mennyt liian pitkälle Ruotsissa. Ruotsisakin olisi aika käydä keskustelua ei vain rajoitteista, kuten työn tarjonnasta, vaan myös tavoitteista. ■

★ Kiitän Merja Kauhasta, Juhana Vartiaista ja Jukka Pirttilää kommenteista.

Viitteet

- 1 Kun tulonsaajat asetetaan järjestykseen heidän tulojensa suuruuden mukaan, alimpaan tulokymmenykseen (eli desiliiniin) tulevat pienituloisimmat 10 prosenttia tulonsaajista, toiseen tulokymmenykseen seuraavat 10 prosenttia jne.
- 2 10. persentiilin alle jää 10 prosenttia tulonsaajista. 50. persentiili vastaa mediaania, sillä sen molemmille puolille asettuu puolet tulonsaajista.

Kirjallisuus

- BARR, N.** (2004), *The economics of the welfare state*, 4. painos. Oxford: Oxford University Press.
- BJÖRKLUND, A. & JÄNTTI, M.** (2011), *Inkomstfördelning i Sverige (Income distribution in Sweden)*. Valfärdspolitiska rådets rapport. Stockholm: SNS.
- EDMARK, K. ET AL.** (2012), *Evaluation of the Swedish earned income tax credit*. Institute for Evaluation of Labour Market ja Education Policy (IFAU), Uppsala, Working Paper 2012:1.
- EGEBARK, J. & KAUITZ, N.** (2013), *Do Payroll Tax Cuts Raise Youth Employment*, Institute for Evaluation of Labour Market ja Education Policy (IFAU), Uppsala, Working Paper, tulossa.
- GOVERNMENT OF SWEDEN** (2011), *Fördelningspolitisk redogörelse (Distributional consequences of government budget)*. Bilaga 3, vårpropositionen (Appendix to spring budget).
- HONKANEN, P. & JÄNTTI, M. & PIRTILÄ, J.** (2007), *Työn tarjonnan kannustimet Suomessa 1995-2004*, teoksessa Sinko, P. & Vihriälä, V. (toim.): *Rekrytointiongelmat, työvoiman tarjonta ja liikkuvuus*, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2007.
- JÄNTTI, M. & PIRTILÄ, J. & SELIN, H.** (2013), *Estimating labour supply elasticities based on cross-country micro data: A bridge between micro and macro estimates?* Luxembourg Income Study, LIS Working Paper 583 .
- LAINE, V. & UUSITALO, R.** (2001), *Kannustinloukku-uudistuksen vaikutukset työvoiman tarjontaan*. VATT Tutkimuksia 74.
- LAUN, L.** (2012), *The effect of age-targeted tax credits on retirement behavior*. Institute for Evaluation of Labour Market ja Education Policy (IFAU), Uppsala, Working paper 2012:18.
- OECD** (2011), *Divided We Stand: Why Inequality Keeps Rising*, Paris: OECD.